

לב ההלכה

רו"ל ע"י מפעל 'שונה הלכות' לחזוקת לימוד הלכה לבני הישיבות בארה"ק

גליון ע
שנה ב'
חג הפסח
תשפ"ד

שו"ת בהלכות המצוות בבתי ישראל בשבת (ב)

שיח ההלכה

דין לקיחת תרופות שיש בהם תרכובת חמץ בפסח

דעת הרמ"א ודיוקו של בעל השאגת אריה

והרמ"א (שם) מביא "ש אומרים דכל איסורי דרבנן מותר להתרפאות בהן אפילו חולה שאינו סכנה, ואפילו יין נסך בומן הזה מותר להתרפאות בו ולעשות ממנו מרחץ אע"פ שהוא כדרך הנאתו ובלבד שלא יאכל וישתה האיסור והאיל ואין בו סכנה", כלומר דכל איסורי דרבנן מותר בהנאה אפילו כדרך הנאתו לצורך רפואה, אבל אכילה ושתיה אסור לצורך רפואה כדרך הנאתו (ומקורו מהר"ן בפרק כל שעה), ובשו"ת שאגת אריה (או"ח סי' ע"ה) דקדק מדברי הרמ"א דכשם שלא התירו איסורין של דבריהם כדרך אכילתן באכילה ושתיה לצורך רפואה אף שאין בזה אלא איסור דרבנן, הוא הדין איסורי תורה שלא כדרך אכילתן לא הותרו לרפואה, דהא גם שלא כדרך אכילתן איכא איסור דרבנן באכילה ושתיה לדעת רוב הפוסקים ולא שרינן איסורא דרבנן של אכילה ושתיה לצורך רפואה אפילו שלא כדרך אכילתן באיסורי תורה, כשם שאין מתידין איסורי אכילה ושתיה באיסורין של דבריהם כדרך אכילתן, דמאי שנא איסורי אכילה שלא כדרך אכילתן באיסורי תורה מאיסור אכילה כדרך אכילתן בשל דבריהם וכיון שכן איכא איסורא דרבנן באכילה (וחולקים על הראב"ה שהביא המרדכי (פסחים סי' תקמ"ה) ומבא בש"ך (שם סי' ק"י) שמתיר בשלא כדרך אכילתן), ומודה השאגת אריה דאליבא דהרמב"ם מותר איסורי דרבנן שלא כדרך אכילה, אבל אף קיי"ל כדעת היש אומרים המובא ברמ"א ולדבריו נראה דאסור אף שלא כדרך אכילה באיסורי דאורייתא כשזה לצורך רפואה.

כתב סופר חולק על השאגת אריה

אמנם בשו"ת כתב סופר (שם) פליג על דברי השאגת אריה המבאר בדברי היש אומרים המובא ברמ"א (שם) דאסור אף שלא כדרך אכילה באיסורי דרבנן, וסובר דגם היש אומרים לא החמירו אלא כדרך הנאתו ואכילתן באיסורי דרבנן באכילה ושתיה, אבל שלא כדרך אכילתן באיסורי תורה לא גזרו ע"ש באריכות, [ועי' בשו"ת ישמח לב (או"ח סי' כ"ג) שהקשה על דברי הכתב סופר "ולא הבנתי דבריו דלמה לא יגזרו גם שלא כדרך אכילתן באיסורי תורה אטו כדרך אכילתן, וטפי איכא למיגור באותו איסור גופיה שלא כדרך אכילתן אטו כדרך אכילתן ממה שיגזרו איסור דרבנן אטו איסורי דאורייתא שאינם ממין מה שאוכל עכשיו"]^[א].

פלוגתא רבתיא בלקיחת תרופות בזמנינו

והיוצא שיש לנו פלוגתת הפוסקים אם מותר לחולה שאין בו סכנה לקחת תרופות שמעורב בהם תרכיבי חמץ, לדעת השאגת אריה אין לקחת תרופה כזו בפסח ולדעת הכתב סופר מותר לקחתם בפסח לחולה שאין בו סכנה, וכן דעת כמה אחרונים הסוברים כן שמותר ליקח תרופות במקום שאין לו דרך אחרת^[ב], מ"מ ישראל קדושים הם ומחזירים להשיג תרופות שלא יהיה בהם חשש חמץ כלל^[ג], [וכן מוכרים אותם במכירת חמץ לנכרי], ויש אומרים שאף לדעת השאגת אריה יש להקל באופן שהתרופה מונחת בקפסולה או שזה אבקה ומכסה אותה בנייר דק וכך הוא בולע אותה^[ד], וכמו שכתב בשו"ת אחיעזר (ח"ג סי' ל"ב אות ד') "ונראה דבאוכלים שנפסלו מאכילה וכרכו סביב גם השאגת אריה מודה דאין כאן איסור מדרבנן דלא שייך בזה אחשביה לאכילה, כיון שאינו אוכל האיסור בעצמו רק ע"י סיב ועל כן נראה בנידון דידן דבוודאי מותר לרפואה לחולה שאין בו סכנה דהא נפסל מאכילה וגם כרכו בסיב", ופשוט דכשיש ספק בזה ישאל למורה כדת מה לעשות, ובחולה שיש בו סכנה מותר לכולי עלמא ליקח תרופות אף שיש בהם תרכובת חמץ בעיין, באופן שרק אם אפשר שרפואה זו תועיל ולא ילך לו בקל לעשותו בדרך היתר^[ה].

[א] ועיין שם עוד בשו"ת ישמח לב (שם) במעשה שבאה לפניו "יאשה מעוברת נתחללה ימים רבים בשלשול שגורם לה חלישות כוח ביותר כי כמעט היא בולעה ופולטת תמיד עד שכמה ימים נפלה למשכב ע"י והרופא נתן לה סמים וע"י בשלעה הסמים הונח לה, אבל צריכה ליטול מן הסמים ג' פעמים בכל יום ערב ובוקר וצריכה שנה קודם סעודה ואם פוסקת בנטילת חמץ חוזר השלשול לאיתנו, ושאלו מן תעשה בימי הפסח כי אי אפשר לבלוע בסמים כי אם ע"י שברכים אותם הסמים בבבלטון שהם חלב כליות חיותין ומסתמא חמץ גמור הם, ולאחר שכרכום בבבלטון נותנים הכרך במים שבכף והמים ממחים הכל לאלתר, והמחיה הוא מר בתכלית המרירות לאח"כ משיבה המים אל פיה ובלועתיו", ועיי' עוד מה שהאר"ך.

ולבסוף מצד דלא ככתב סופר שרצה להתיר איסורי דאורייתא שלא כדרך אכילה לצורך רפואה, "מיהו בנידון שלנו שיש צורך גדול כי יש לחוש שלא יזקק העובר על ידי חולשת האם שנחלש כל כוחותיו ע"י שאין כוח המזון נשאר בקרבה כי הכל נפלט ויוצא כבולעך כן פולטתו ואולי יש סכנה לוולד, וכן מבואר בר"ן (יומא ג' ע"א) גבי עוברת שהירחה ביום הכיפורים שחובב אונתה עד שתשב נפש כיון ויזא אינה אוכלת שניהם מסוכנים [וכן ברא"ש נ"ח סי' פ"ח סי' י'] שגם משום סכנת הולד שבמנייה מאכילין את האם ביום הכיפורים לדעת הרמב"ן (תורת האדם עניני סנהדרין) וכן מוכח מהא דמביא בשערי תשובה (סי' תקנ"ד סי' ק"ו) בשם דבר שמואל (סי' ק"י) שכתב 'אם חולשת המינקת היא רב כל כך שאין לה חלב הצידי להניקו והולד אינו רוצה לאכול ולניק כי אם ממנה וסכנה היא לו, הא כל ספק נפשות דוחה שבת ויום הכיפורים, ואף שאין ללמוד דין העובר מדין יונק לענין חסרון מזונות מ"מ שעת הדחק גדול כזה אין שום ספק שכדי הרמב"ם שמתיר בפירוש לסמוך עליו להתיר להשקותה אותן סמים' (ולאכורה יש בזה משום 'בל יראה' דהרי הסמים בעצמם ראוים לאכילה, ואין תקנה רק שיקח נכרי הבבלטעין מן הרוקח ויערבם עם הסמים וישקנה דהא שעתן לה הנכרי כבר הוא נפסל במיריותו מאכילה ואינו עובר עליו בכל יראה, ועוד יש לרף הדתך אבלטעין הם דבר מעוט בגושן ואפילו כמה חתיכות מהם אינם כזית לצרף שיטת הסוברים דאין איסור כל יראה פחות מכזית וליכא איסור דאורייתא בשקחייתו, ומסיים רבינו מ'יהו בנידון דידן למה נסמך ע"י כיון שאפשר שיקחם עכו"ם וליכא איסור שהייה ביד ישראל).

[ב] חזו"א (שם), שו"ת אג"מ (ח"ב סי' צ"ב ו"ח"ג סי' ס"ב), שו"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' ס"ד).
[ד] עיי' שו"ת קנן תורה (ח"ד סי' מ"ד).
[ה] ואם התרופה עצמה אין בה חשש חמץ רק בקפסולה יש בה תערובת חמץ, כתבו הפוסקים שמותר להחזיק את התרופות בביתו (ואינו צריך לבערם וגם א"י למכרם לנכרי), ולפני לקיחת התרופה יוציא את האבקה מהקפסולה ויבלענה, ויזרוק את הקפסולה לפח (ועיי' אחרת רבינו ח"ב ע"ב כ"ז).
[ו] עיי' משני"ב (סי' תט"ו סי' ב').

תשובה: נחלקו הפוסקים אם לחולה שאין בו סכנה מותר לקחת תרופות שמעורב בהם תרכיבי חמץ, ורבו הדעות בזה, מ"מ ישראל קדושים הם ומחזירים להשיג תרופות שלא יהיה בהם חשש חמץ כלל, ומוכרים אותם במכירת חמץ לנכרי, ויש שכתבו שבמקום שצריך לכך יש להקל באופן שהתרופה מונחת בקפסולה או שזה אבקה ומכסה אותה בנייר דק וכך הוא בולע אותה, ופשוט דכשיש ספק בזה ישאל למורה כדת מה לעשות, ובחולה שיש בו סכנה מותר לכולי עלמא ליקח תרופות אף שיש בהם תרכובת חמץ בעיין, באופן שרק אם אפשר שרפואה זו תועיל ולא ילך לו בקל לעשותו בדרך היתר.

הנימוק: נפסק בשולחן ערוך (ס' תמ"ב ס' ע"ד) "דבר שנתערב בו חמץ ואינו מאכל אדם כלל או שאינו מאכל כל אדם כגון התריאק"ה וכיוצא בו אע"פ שמותר לקיימו אסור לאכלו עד אחר הפסח, ואע"פ שאין בו מן החמץ אלא כל שהוא הרי זה אסור לאכלו".

ביאור השו"ע הרב בדברי המחבר

ומבאר בשולחן ערוך הרב (שם ס' ע"ד) ב"יתר טעם" וכל זה בחמץ שהוא עומד בעינו שאינו מעורב בדבר אחר אבל חמץ גמור שהיה ראוי לאכילה שעייר אותו דבר שאינו מאכל אדם כלל, או שאינו מאכל כל אדם כגון התריאק"ה שאינו מאכל אלא לחולים מותר לקיימו בפסח, ואפילו יש תערובת זהו חמץ הרבה יותר מכזית בכדי אכילת פרס מכל מקום כיון שאינו ראוי לאכילה הרי נפסדה צורת החמץ שבתוכו ואין עליו תורת חמץ כלל, אבל אסור לאכול מזה התערובת בפסח ואפילו אין בו אלא חמץ כל שהוא אם דרך עשייתו היא על ידי תערובת חמץ כגון התריאק"ה וכיוצא בו אינו בטל לתוכו כמו שנתבאר למעלה, ומשמע מדבריו דאפילו אם המאכל עשוי לרפואה מכל מקום אסור לקחתו בפסח אם יש בו תערובת חמץ.

להתיר בתרופות המצויות בזמנינו כיון דדעת

החולה רק על הסם המרפא

ובאמת התרופות המצויות בזמנינו שיש שמעורב בהם תרכיבי חמץ כיון שמעורב עם סמי מרפא ואינו ראוי לאכילת אדם מותרים באכילה, ואף היה מקום לאסרו מצד "אחשביה", מ"מ דעת החולה אינו על החמץ אלא על הסמים המרפאים, וכמו שהביא בספר דרכי תשובה (יו"ד סי' קנ"ה סי' ק"ח) מהגהות יד אברהם (על שו"ע שם) לענין שרץ שנשרף "דשלא לרפואה אסור לאכלו אע"פ שנשרף ונפסד מאכילת אדם דכיון שבא לאכלו הרי אחשביה ואסור ואסור לאכלו, משא"כ בחולה שחליו מוכיח עליו שאינו אוכל זה מחמת חשיבותו רק משום רפואה", וכן כתב בשו"ת כתב סופר (או"ח סי' ק"א) "כשאין אכילה זו לרפואה אלא להציל נפשו לבל יחלש ביותר ואין בחולשה זו סכנה יש לצדד להחמיר לאכול דברים שאינם ראוים או שלא כדרך הנאתן משום דמחשביה לאכילה, וכיון דמידי דרבנן הוא המיקל לא הפסיד".

דעת החזון איש

ובחזון איש (מועד סי' קט"ז אות ח') ביאר עוד יותר בזה הלשון "אם הן מעורבין בדברים שאינן ראויין לאכילת אדם אין בהן משום חמץ כדן נפסלו לאסרו אדם כיון דאין אפשר להפריד הקמח וגם אינו ראוי לחמץ בו ומותר לבלוען בפסח לרפואה, ואף למאי דמשמע מאחרונים ז"ל דלאכול לכתחילה אסור אפילו חמץ שנפסל מאכילת כלב, מכל מקום ע"י תערובת שאר דברים מותר דלא שייך כאן 'אחשביה' דדעתו על הסמים, ואם לא נפסלו לאכילת אדם אסורין באכילה וחיובין לבער".

פלוגתא אחרונים אם יש בו משום 'אחשביה'

אמנם הרבה חולקים בזה וסוברים דאמרינן 'אחשביה' גם כשמרכיב החמץ משמש למטרות אחרות ולא לשם המרפא, וכמו שדייקנו לעיל מדברי השו"ע הרב (שם), וכמו שלמדו גם כן המשנה ברורה (שם סי' כ"א) בדברי המחבר שהובא לעיל במבאר בדבר שנתערב בו חמץ ואינו מאכל אדם כלל או שאינו מאכל כל אדם כגון התריאק"ה וכיוצא בו אע"פ שמותר לקיימו אסור לאכלו עד אחר הפסח" דמבאר "דאף שאינו ראוי לאכילה מכל מקום אין להוא אוכלו אחשביה", ולפיכך כמו שכתב בשו"ת עמק שאלה (או"ח סי' י"א) "דבפרט בחומרא דחמץ דהרבה אנו מחמירין בזה ושיעורא במשהו"^[א].

להתיר שלא כדרך אכילתן עפ"ד הרמב"ם

ועוד יש לדון בזה ולהתיר באופן שלוקחו שלא כדרך אכילתן, ובאמת נידון זה תלוי בפלוגתא אלימתא, ראשית נקדים בדברי הרמב"ם (פ"ה מהל' יסודי התורה הלכה ח') 'במה דברים אמורים שאין מתרפאים בשאר איסורים אלא במקום סכנה בזמן שהם דרך הנאתן כמו שמאכילין את החולה שקצים ורומשים או חמץ בפסח או שמאכילין אותו ביום הכיפורים, אבל שלא דרך הנאתן כגון שעושים לו רטייה או מלוגמה מחמץ או מערלה, או שמשקין אותו בדברים שיש בהן מן מעורב עם איסורי מאכל שהרי אין בהן הנאה לחיך, הרי זה מותר ואפילו שלא במקום סכנה וכו', וכן פסק בשולחן ערוך (יו"ד סי' קנ"ה ס' ג'), ולפי זה משמע דמותר לשתותם באופן ששינה מדרך אכילתן, ואם כן התרופות האלו טעמם מר ואינו נחשב דרך אכילתו.

[א] ומירי בשו"ת עמק שאלה (שם) "ע"י האולטמירין אשר האמרינים העושים הוט צוקער נותנים אותם בתוך מלאכתן מיעוטא דמיעוטא ממנו בתוך צוקער סך רב הרבה פעמים שישים כנגדו ולא ניתן אלא בשביל שיצא ההוט צוקער לבן, ועיקר האולטמירין הוא אבן אך עתה מוסיפין ונעשה מתערובת סמים עם חמץ הדין בצוקער הנעשה על פסח, והאר"ך שם בחריפות ובבקיאות בשיטת הרא"ש שהובא בט"ז ומג"א (סי' תמ"ה) גסי פת שעלפשה ונפסלה מאכילת כלב דמ"מ אסור באכילה משום דאחשביה, והעלה דהכא כיון דאין נותנין אותו רק לחזותיה י"ל גם האוסרים בפת שנפסלה ידו כאן, דהתם כיון שעל ידי מחשבתו נעשה עליו שם אוכל לענין טומאה הכי נמי לענין איסור, אבל עיי' שונתקן אותו לחזותיה לא חל עליו בזה טומאת אוכלין וממלא לא חל בזה שם אוכל גם לענין איסור", ועיי' מה שהאר"ך בזה, ומסיים דבריו "מכל מקום אין נראה להקל בכהאי גוונא ובפרט בחומרא דחמץ דהרבה אנו מחמירין בזה ושיעורא במשהו, והביאו בשו"ת ערוגת הבוסם (סי' צ"ט) ולאחר שמאר"ך בובריו מסיים בזה"ל "והנה כבר הורה זקן ורואה אני הדברים קל וחומר בנידון דידן".

אליבא רהלכתא

הלכות ליל הסדר (ג)

בוה, ע"י שו"ת אג"מ ח"ד סי' כ"א.

במקומות שמאריכים הרבה באמירת ההגדה ויש הפסק יותר משיעור עיכול

נפסק בשולחן ערוך (שם סעי' ב') שאינו מברך אחר כוס הקידוש ברכת 'בורא פרי הגפן' אפילו אם שתה רביעית, כיון דסומך על מה שיברך ברכת המזון לבסוף, ועוד דהרי יברך ברכה אחרונה לסוף ארבע כוסות (ע"י משנ"ב שם ס"ק י"א).

ו**כתב** באשל אברהם (סי' תע"ד) להסתפק באלו הנהגים להאריך באמירת ההגדה בפירוש הדברים במשך זמן יותר משיעור עיכול בין כוס ראשון לשני, וזה הפסק לענין ברכה אחרונה שתיה ואכילה בין כוס ראשון לשני (ע"י בלשנו הזהב "המתרגמן ההגדה ויש בוודאי שיעור עיכול דכוס ראשונה קודם סיום ההגדה, ורובא דרובא ששיעור עיכול תמיד גם בלי תירגום ההגדה").

ליישב המנהג. יש שיישבו מנהג העולם להאריך באמירת ההגדה למשך זמן יותר משיעור עיכול בין כוס ראשון לשני כיון ששיעור עיכול אמרינן באופן שבשבע משתייה הראשונה ואין בדעתו לשתות עוד דרך קצת, משא"כ בארבע כוסות כיון שאין מי שיהיה לו היסח הדעת מלשתות עוד שלוש כוסות אינו גרד שביעה והסתפקות מכוס הראשון (אשל אברהם שם "מ"ג נראה שאין זה כי אם כשעושה לעצמו רצון של הסתפקות ואין בדעתו לשתות עוד בדרך קבע, משא"כ בארבע כוסות דפסק דאין גם אחד מעם בני ישראל שיהיה לו היסח הדעת מלשתות עוד אחר כוס ראשונה, וידוע לכל שאין בוה גרד שביעה והסתפקות גם ברצון בשום צד, בוה לא יתיקנו צ"ח"ל לברך ברכה אחרונה כלל עד כלותו לשתות", וע"י עוד באריכות).

ועוד יש ליישב מנהג העולם להאריך באמירת ההגדה ועובר יותר מוזמן של שיעור עיכול, כיון שהארבע כוסות נתקנו על ההגדה אם כן אין כאן סילוק כלל מהשתיה שכל זמן אמירת ההגדה הרי שייכת לשתיה המצוה של הגדה עם השתייה חזרה היא, אבל בסתם שתיה צריך שיעור עיכול כיון שאחרי שיעור זה בטלה הנאות (ע"י תשובות והנהגות ח"א סי' ש"ה).

מנהג קומראנא. ובספר מעשה אורג (משניות פסחים פ"ח ה"ז) להרה"ק מקומראנא זצוק"ל כתב, שנהגו שאם יודע שישתיה יותר מע"ב דקות מברך על הגפן אחרי שתיית כוס הראשון [וע"י בתשובות והנהגות שם שככתב "אף ששמעתי מגדולי עולם בעיה"ק שמקפידים לא לשתות מיין קידוש עד כוס שני ע"ב מינוט שלא יבטלו בוה ברכה אחרונה, אינהו לנפשיהו עבדי אבל לפרסם כן לא שמיע לי כהנ"ל ובפרט שע"ז ממנהיג באמירת ההגדה ופעמים רבות מצריכין לספר לבנים כראוי ונמצא חומר קולו שמקלין במצוות הגדה דאורייתא", (וע"י עוד שממשיך שח"א פירסם שבכוס של קידוש ראוי לשתות רק רוב רביעית שיוצא בוה בדיעבד ידי חובת ארבע כוסות וגם אין חשש לביטול ברכה אחרונה, וכתב ע"ז "ונראה שאין לנו לתקן ולפרסם דברים חרשים"]).

קידוש במקום סעודה

וכן יש הפסק גדול בין קידוש לנטילת ידיים לסעודה למשך הזמן שמתארך באמירת ההגדה, כיון שאמירת ההגדה

יכוון לקיים מצוות קידוש

קודם שיקדש יכוון שרוצה לקיים מצוות קידוש וגם מצוות ארבע כוסות, שכוס של קידוש הוא אחד מארבע כוסות, ויש נוהגים לומר 'הריני מוכן לקדש ולקיים מצוות ארבע כוסות', רק מצריכים להיזהר שלא יאמרו זה לאחר קידוש שהרי ברך על הכוס 'בורא פרי הגפן' אלא דווקא קודם קידוש (ע"י משנ"ב סי' תע"ג בהקדמה).

ברכת שהחינו

כתב בשולחן ערוך (סי' תע"ז סעי' א') "מוזגין לו כוס ראשון ומקדש עליו ומברך שהחינו", וצריך לכוון בברכת שהחינו לכל מצוות הלילה (ע"י סידור יע"ז, כף החיים שם ס"ק ו' ולכן כשאוחר שהחינו על הקידוש יכוון לפטור מצוות אכילת מצה).

שכח לברך. אם שכח לברך שהחינו בשעת הקידוש יברך אחר כך אימתי שנוכח ואפילו הוא נמצא בשוק עד לאחר שביעי של פסת, כיון דהברכה היא על עצם הרגל (ע"י משנ"ב שם ס"ק א'), [ואם נזכר בחו"ל בליל שני לאחר הקידוש יפטור את עצמו מברכת שהחינו של יום שני, ואם שכח לברך שהחינו בקידוש בליל שני חייב לברך אפילו אם כבר בירך בליל יום טוב הראשון מתי שנוכח בכל החג ועוד שכן יום טוב האחרון של גלויות (ובאמת בשער הציון שם ס"ק ג' מביא שהגרי"ר עמדן ונהר שלום מגמגמים וסוברים שבקידוש של יום טוב שני אין צריך להשלים כשכשח שהחינו, ושעה"צ מסיים 'צריך עיון למעשה'].

מנהג הנשים בעשיית קידוש בליל הסדר

יש מקומות שנוהגין שהנשים אומרות הקידוש בליל הסדר יחד עם בעליהם, ויקפידו שלא לענות אמן אחר ברכת הקידוש של בעליהן שיש בו משום הפסק (ומשום עניית אמן אחר ברכת עצמן, ע"י יגד משה סי' ט"ו), ויש מקומות שנוהגים שאינם עושות קידוש לעצמן אלא שומעות ויוצאות מבעיהם כככל השנה, ואלו הנשים נכון שיחזיקו את כוס הקידוש ביהיהם כדרך המקדשים (למען ידעו שהכוס שלהם היא לא רק ראשונה לארבע כוסות, אלא שהם גם עושים קידוש בעצמם מהדין של שומע כעונה, ע"י שש"כ פ' מ"ז הע' כ"ז בשם הגרשו"א).

היוצאות מבעיהן. וכן דנו הפוסקים מה הדין באשה שיוצאת קידוש מפי בעלה וכבר בירכה שהחינו בשעת הדלקת נרות, האם תענה אמן אחר ברכת שהחינו ששומעת מבעלה, יש אומרים שלא תענה אמן אחר ברכת שהחינו, כיון שעכשיו אינה יוצאת מבעלה את ברכת שהחינו ויש חשש הפסק בין ברכת הגפן לשתיה (ע"י שערי תשובה סי' קס"ד ס"ק י"א), ויש אומרים שיכולה לענות אמן על הברכת שהחינו בליל הסדר (ובליל סוכות), כיון שברכת שהחינו על הנרות היא על היום טוב, וברכת שהחינו שבקידוש היא על המצוות הנהגות בעת האכילה [כגון מצוות אכילת מצה ומרור וארבע כוסות] (אבל בליל שבועות לא תענה על אמירת 'אמן' כיון דאין במצוות מיוחדות בעת האכילה ויש בו משום הפסק, ע"י שו"ת שבת הל' ח"א סי' ס"ט וע"י בלשנו הזהב "והאשה בשעה שמולקת לא מכוונת לא את תכוון רק על מצוות הדלקת נרות שבאה מחמת יום טוב, ועדיין יש לה הזכות על שהחינו של שאר מצוות הלילה, ונהי ולברך פעמים ממש אין מקום לפי מנהג שלנו אבל אם היא מכוונת לצאת בשהחינו של הבעל לידי שהחינו של מצה ומרור וכדומה אין על דבר ואם כן אין האמן ע"פ פוסקים" ו"א שהוא הדין בכל מינים טובים יכולה לענות אמן ואין לבלבל

נחשבת לצורך אכילה ולצורך מותר להפסיק (ע"י אשל אברהם סי' רע"ג סעי' ב') היסח הדעת ושהיית זמן מרובה בין קידוש לסעודה אינו נגוד לקידוש במקום סעודה, וכמו בליל פסח שאמרו חז"ל פסחים קט"ו ע"ב שלכך מברך בנטילת ידיים לסעודה משום דאסח דעתיה ושהוים הרבה ומכל מקום הוה ליה שפיר קידוש במקום סעודה).

ע"י במה שהארבנו בענין שתיה ואכילה בין כוס ראשון לשני בשו"ת בהלכות המצוות.

סדר הכנת הקערה

כתב בשולחן ערוך (שם סעי' ד') מביאין לפני בעל הבית קערה שיש בה שלוש מצוות ומרור וחרוסת וכרפס או ירק אחר (וחומץ או מי מלח) ושני תבשילין אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה ונהגו בבשר וביצה, ובעורתו ית' נסדר את פרטי הדברים אחד אחד על אופנו.

ג' מצוות. ישנו בוה כמה מנהגים, בחיי אדם (ככל ק"ל בדיני הסדר בקצרה) כתב שמה שנוהגים להפסיק במפה בין מצה למצה הוא מנהג בורות, ויש מקומות שנהגו כן להניח המצות על הקערה ולכסות המפה על שלוש המצות יחדיו (ארחות חיים ספינקא שם ס"ק ו', דרכי חיים ושלום אות תקפ"ד, ויגד משה סי' ב' אות ט'), אבל בהרבה מקומות נהגו כן להפסיק במפה בין מצה למצה ויש בו טעמים ע"פ הקבלה (טעמי המנהגים אות תקפ"ג, סידור האר"י לרבי יעקב קאפיל, לחם הפנים לבעל קיצור שולחן ערוך).

זרוע. כתב בשולחן ערוך (שם) 'והבשר נהגו שיהיה זרוע, ורבו המנהגים בוה, יש נוהגים לקחת זרוע של טלה או כבש (ע"י טור ו"ב שם), ויש נוהגים לקחת שוק או כנף או צוואר של עוף (ולא מבהמה כדי שלא יהיה דומה לקרבן פסח, וע"י יגד משה שם), וכתבו הפוסקים שיקפיד שיהיה מעט בשר על הזרוע שהוא זכר לקרבן פסח (ע"י משנ"ב שם ס"ק כ"ו, וגם יקפיד שלא יהא הרבה בשר כדי שלא ידמה מאור לקרבן פסח, ע"י יגד משה שם), וכתב שולחן ערוך (שם) שנהגו שהבשר יהיה צלי על גחלים והביצה תהיה מבושלת, וכחיום הרבה נוהגים לצלותו ע"ג אש מהגאו [כתב במשנה ברורה (סי' תע"ז ס"ק א') שהמנהג היא שלא לאכול צלי בליל פסח גזירה שמא יאמרו בשר פסח הוא, ואפילו אם נצלה בקדירה בלא מים (ספיקו לקרבן פסח) מ"מ אפילו הכי יש לאסור מפני מראית העין שלא יפסול להתיר גם צלי אש, ואפילו אם בשלו במים ואחר כך עשאו צלי גם כן אסור מטעם זה, אבל אם צלאו ואחר כך בישלו מותר לכל הדעות].

ביצה: ישנו כמה מנהגים בוה יש הנוהגים להניח על הקערה הביצה עם קליפתה, ויש הנוהגים להניח על הקערה הביצה בלא קליפתה (ואלו הנוהגים להניחה בלא קליפתה יזהרו לאוכלה בלילה כיון שאסור לאכול ביצה קלופה שעבר עליה הלילה, ע"י יגד משה שם), וסדר צלייתה כמו שכתבנו לענין זרוע.

ובגליון הבא בעתו יתברך נבאר את סדר עריכת הקערה.

לרבים השואלים בעזרתו יתברך תתחיל סדרת השיעורים לחתנים במסלול קצר ע"י הרה"ג ר' שמואל בנימין זינגער שליט"א בעמח"ס בשבילי הלכה - שנה ראשונה ור"מ בישיבת תורת אש בעיר מאנסי יצ"ו ביום חמישי פרשת אחרי עד יום שני פרשת קדושים בין השעות 1:30 עד 4:00 בצהריים הנושאי שידברו בשיעור: הלכות טבילת כלים, מטבח היהודי, הגעלת כלים, מעשר כספים, סדר השבת מבואר ועד צאתה, הלכות חלה, עטיפת הטלית ליתר פרטים ולהרשמה אפשר להתקשר למספר 8453202624

לע"נ מרת סימא לאה בת הגה"ח ר' ראובן יוסף ע"ה אוסטרעליץ נלב"ע י"ז ניסן תשע"ה הונצח ע"י נכדה הרה"ג ר' אלכסנדר שנדר שטארק שליט"א ב"ש

ברכת מזל טוב

לידידנו כליל המעלות, עוסק בחוקי חורב, יראת שמים נסוך על פניו, מקושר לצדיקים אמת, ה"ה הבה"ח שמשון ברנשטיין נ"ו עורך הגליון הנפלא 'אור מופלא' לרגל אירוסיו בשעטומ"צ עב"ג בת הרי"ר מרדכי הכהן מלאכי הי"ו יה"ד שיבנה בית נאמן בישראל על אדני התורה היראה והחסידות